

[Reflexe]

800111-1

Reflexe je vždy reflexí nějaké akce, nějaké aktivity. V základních případech je subjekt akce též jako subjekt reflexe. Komplikovanější a zprostředkovanější je situace tam, kde jeden subjekt reflektuje akci druhého subjektu. V jednodušším případě spočívá reflexe ve zkoumání, co jsme vlastně udělali, když jsme podnikli to či ono. Protože v tomto případě je subjekt původní akce též jako subjekt reflexe, má „před sebou“ jednak akci samu (v představě, ve vzpomínce, krátce v povědomí), jednak i důvody, které jej k té akci vedly. To ovšem neznamena zdaleka, že by měl před sebou vše (event. vše potřebné). Každá akce je založena nejenom na důvodech a na úmyslech či záměrech, ale také na neuvědomělých motivech a dokonce příčinách (např. instinktivní reakce nebo nepodmíněné a podmíněné reflexy, situační podrážděnosti, komplexech nebo vůbec povahových vlastnostech apod.). Reflexe chce objasnit, tj. přivést na světlo, co se vlastně v důsledku akce stalo (včetně toho, co se akcí a v akci stalo). Není nikterak snadné dostat na světlo vše, tj. vše si uvědomit. Ale vedle této nesnáze je tu ještě jiná: jak motivy a důvody, tak eventuelně i příčiny jsou převážně objektivovány, ačkoli velmi často nemohou být na objektivitu redukovány, a někdy vůbec nemají předmětnou povahu. V takovém případě jsou přiváděny „na světlo“ buď ve zkreslené a degenerované podobě, nebo nejsou na světlo přiváděny vůbec a padají „pod stůl“.

Analogická, ale složitější situace je tam, kde nejde o totožný subjekt, ale kde jeden subjekt reflektuje a ergo interpretuje akci jiného subjektu. I když ovšem správně viděno jde o situaci složitější, geneticky předchází reflexi chování vlastního. Je to ostatně právě tento fakt, který předznamenává všechny potíže zpředměťujícího myšlení. V prvním přístupu k aktivitě druhého subjektu jsou nám k dispozici právě jen předmětné skutečnosti a aspekty. Z nich musíme vycházet, když hodláme rekonstruovat a reinterpretovat motivy, úmysly, záměry apod. druhého subjektu. To nás vede k tomu, abychom také tyto motivy apod. objektifikovali, a to i tam, kde to není legitimní. Tak dochází k tomu, že interpretace jednání druhého člověka se pokouší najít kauzální kořeny tohoto jednání, tj. interpretovat jak osobní vlastnosti jednajícího subjektu, tak jeho motivy a důvody, proč se rozhodl právě tak, jako něco daného a díky své danosti schopného determinovat následující dění. Aplikací tohoto nepřiměřeného přístupu na sebe dospívá subjekt v objektifikaci a v důsledku toho ke kauzálnímu způsobu interpretace vlastního jednání (obvykle ovšem pouze v retrospektivě).

(krouž. blok, č. 80-001; Praha, 800111-1.)